

PODALJŠANO BIVANJE NA OŠ GUSTAVA ŠILIIHA LAPORJE JE VESELJE

Barbara Čretnik, mentorica, prof. biologije in filozofije,
OŠ Gustava Šiliha Laporje

Organizacija dela v podaljšanem bivanju na OŠ Gustava Šiliha Laporje je primer dobre prakse. Podaljšano bivanje je za učitelja izziv, ki od njega zahteva veliko mero fleksibilnosti, saj pridejo tedaj ospredje družabni razredni in medrazredni stiki učencev, ki so vsak osebnost zase, z različnimi potrebami, interesi, željami, tudi težavami. Zaposleni verjamemo v vizijo šole: Sami ne moremo narediti veliko, s skupnimi močmi pa zmoremo več. Skladno s poudarkom te vizije imamo na šoli organiziranih 17 strokovnih aktivov, med njimi je tudi aktiv učiteljev podaljšanega bivanja.

Podaljšano bivanje (PB) je oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki jo na Osnovni šoli Gustava Šiliha Laporje organiziramo po pouku in je namenjena učencem od 1. do 5. razreda.

Podaljšano bivanje je veliko več kot zgolj podaljšano popoldansko bivanje otrok v šoli. Podaljšano bivanje je za učitelja izziv, saj od njega zahteva veliko mero fleksibilnosti. Ni ocen in s tem dodatnega disciplinskega momenta. V podaljšanem bivanju pridejo v ospredje družabni razredni in medrazredni stiki učencev, ki so vsak osebnost zase, z različnimi potrebami, interesi, željami, tudi težavami. Učitelj pri svojem delu razmišlja o posamezniku, njegovem učno-vzgojnem razvoju in si hkrati prizadeva za kakovostne in spoštljive odnose v skupini. Skupine v podaljšanem bivanju nam omogočajo učenje drug od drugega, tudi učenje učitelja od učencev. Cilji v učnem načrtu za podaljšano bivanje se prepletajo in nadgrajujejo z vzgojno-izobraževalnimi cilji pouka, kar opredeljuje učni načrt za OŠ v 8 ključnih kompetencah: komunikacija v maternem jeziku; komunikacija v tujih jezikih; številna predstavljivost in kompetence v matematiki, naravoslovju in tehnologiji; informacijska in komunikacijska tehnologija (IKT); učenje učenja; medosebne in družbene kompetence; inovativnost

Na kakšen način bo učitelj realiziral cilje, pa je v največji meri prepuščeno strokovni kompetentnosti učitelja in njegovi izvirnosti.

in podjetnost; kulturna zavest in izražanje. Le-te lahko razvijamo tudi ali včasih še zlasti v podaljšanem bivanju, kar velja še posebej za učenje učenja, sodelovanje in komunikacijo.

V okviru podaljšanega bivanja izvajamo naslednje štiri elemente oz. dejavnosti: kosilo, samostojno učenje (SU), sprostitveno dejavnost (SD) in ustvarjalno preživljanje prostega časa (UPČ). Predpisani so cilji, ki jih moramo učitelji uresničiti pri učencih. Na kakšen način bo učitelj realiziral cilje, pa je v

največji meri prepuščeno strokovni kompetentnosti učitelja in njegovi izvirnosti. Seveda pa morata biti delo v podaljšanem bivanju in učiteljeva letna priprava usklajena z letnim delovnim načrtom in z vizijo šole.

Primer dobre prakse

Na OŠ Gustava Šiliha Laporje že več let izvajamo prakso podaljšanega bivanja, ki jo sproti dopolnjujemo in nadgrajujemo v skladu s potrebami in zmožnostmi otrok, staršev in šole. V članku želim opisati primer dobrega načrtovanja, usklajevanja in uresničevanja močnih učiteljevih področij v oddelkih podaljšanega bivanja. Učencem v podaljšanem bivanju želimo zagotoviti spodbudno, zdravo in varno psihosocialno okolje, ki je pomembno za dober razvoj otrok. Trudimo se za kakovostne medvrstniške odnose in predvsem za dobro po-

čutje vseh. V Zakonu o osnovni šoli je zapisanih 15 ciljev izobraževanja. Vsi so pomembni, a omenila bom le tiste, ki jih lahko zlasti v podaljšanem bivanju vsakodnevno uresničujemo. Le-ti so zapisani v 2. členu Zakona o osnovni šoli:

- »vzpodbujanje skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika z upoštevanjem razvojnih zakonitosti;
- omogočanje osebnostnega razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, vključno z razvojem njegove pozitivne samopodobe;
- vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja, prihodnjih generacij;
- vzgajanje za spoštovanje in sodelovanje, za sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- razvijanje pismenosti ter sposobnosti za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku« (Vir 1).

Vizija OŠ Gustava Šiliha Laporje je: Sami ne moremo narediti veliko, s skupnimi močmi pa zmoremo več.

V to verjamemo vsi zaposleni in si v skladu z vizijo delo porazdelimo. Na šoli imamo 17 strokovnih aktivov, med aktive po horizontali pa spada tudi aktiv za podaljšano bivanje. Naloga aktivov je medpredmetno načrtovanje in usklajevanje projektov, dnevov dejavnosti in individualiziranih programov, oblikovanje in posredovanje predlogov za izboljšanje vzgojno-izobraževalnega dela učiteljskemu zboru, obravnavanje pripomb staršev, ukvarjanje se s strokovnimi temami ter z drugimi nalogami, ki so pomembne za utrip šole. Učitelji, člani aktivov, si prizadevamo za skupne cilje, kot so realizacija ciljev šole, strokovna rast učiteljev, dobri medsebojni odnosi, vedno pa je v ospredju učenec. Pri sodelovalni kulturi poučevanja si učitelji delimo ideje, pripomočke in se čutimo povezane, kar se kaže v toplih medsebojnih odnosih.

Pomen aktiva in sodelovanja

Kvalitetno delo učitelja v podaljšanem bivanju se vedno začne z dobro pripravljenimi aktivni podaljšanega bivanja. Na naši šoli se učitelji podaljšanega bivanja sestanemo v dopol-

danskem času tudi osemkrat letno. Ključnega pomena je prvi aktiv v šolskem letu, avgusta, ko načrtujemo celoletno delo, za kar je pomembna povratna informacija o delu aktiva v prejšnjem šolskem letu, ki jo poda gospa ravnateljica Margareta Voglar. S svojega zornega kota usmerja delo aktiva, hkrati pa dopušča veliko novosti. Na avgustovskem aktivu se dogovorimo za tri večje projekte, ki jih izvedemo v podaljšanem bivanju.

Dogovorimo se tudi, katere pomembne dneve bomo obeležili, na katerem področju se bomo strokovno izpopolnjevali, kateri temi bomo namenili večjo pozornost itd. Kot vodja aktiva učiteljev podaljšanega bivanja v skladu z naši sklepi naredim predlog načrta aktivov za naslednje šolsko leto. Primer načrta aktivov PB:

1. Avgust 2016 (uvodni, načrt PB, urnik).
2. September 2016 (šport po vertikali).
3. Oktober 2016 (šport jeseni, spletna stran PB, kosanjev piknik, natečaji, buče).
4. November/december 2016 (evalvacije dogodkov, natečaji, šport

pozimi).

5. Januar 2017 (evalvacije, valentinovo/gregorjevo, mokrišča, šport pozimi).
6. Februar 2017 (evalvacije, naravoslovni projekt (voda, Zemlja), spletna stran PB).
7. April 2016 (evalvacije, šport spomladi, očistimo svoj kraj, bralni projekt).
8. Junij 2016 (evalvacije, šport poleti, spletna stran PB, evalvacija dela aktiva PB).

Sproti se z razredniki dogovarjamo:

- na katerih dnevih dejavnosti bomo učitelji podaljšanega bivanja aktivno sodelovali z učitelji razrednega pouka (ne zgolj kot spremstvo ali po navodilih učitelja razrednega pouka, ampak skupaj z razrednim učiteljem izdelamo načrt in pripravo za izvedbo dneva dejavnosti);
- o vzgojnih posebnostih učencev;
- o sprotne delu, predvsem samostojnem učenju v podaljšanem bivanju (tu učenci znanje, pridobljeno pri pouku, dodatno utrdijo, razširijo in poglobijo tudi s pomočjo dodatno pripravljenih učnih pripomočkov);

Tabela 1: Primer razporeditve dela za posamezne učitelje, dogovorjene na 1. aktivu:

	Vodja	Realizirati do	Spremljamo
Aktiv skupaj z učitelji športne vzgoje – vertikala	Vodja 1	December 2016	
Buče	Vodja 1	1. 11. 2016	
Bralni projekt Izštevanka	Vodja 2	Maj 2017	
Športni projekt Lahkih nog naokrog	Vodja 3	Junij 2017	Jesen, zima, pomlad
Naravoslovni projekt Naš modri planet – Zemlja	Vodja 5	April 2016	Februar–april 2017
Valentinovo/gregorjevo	Vodja 4	Marec 2017	
Spletna stran OPB	Vodja 3	Junij 2017	Jesen, zima, pomlad, poletje
Šolska dekoracija	Vodja 4	Junij 2017	Jesen, zima, pomlad
Svetovni dan voda, mokrišč	Vodja 1	April 2017	Marec
Natečaji in razpisi	Vodja 1	Junij 2017	September, november, januar, marec, maj
Očistimo svoj kraj	Vodja 3	April 2017	

– na katerih natečajih bomo z učenci sodelovali.

Interesne dejavnosti v okviru podaljšanega bivanja

V letnem delovnem načrtu šole predvidimo, katerih interesnih dejavnosti in tekmovanj se bomo z učenci udeležili. Interesne dejavnosti organiziramo v skladu z željami učencev, vizijo šole in močnimi področji učiteljev. Znotraj PB tako v sklopu SD in UPČ organiziramo »krožke«, med katerimi vsak učenec najde nekaj zase. Na tak način uresničujemo cilje iz učnega načrta, ki so prilagojeni starosti otrok in njihovim potrebam, tako da v skladu z zmožnostmi vsak otrok napreduje kar najhitreje, a v njemu prilagojenem tempu. Potemtakem je SD res delovno-sprostitutvena dejavnost, UPČ v okviru PB pa ustvarjalno preživet čas otrok v šoli – ne le varstvo, kot nekateri mislijo. Vsi učitelji se zavedamo, da je poleg samostojnega učenja in pisanja domačih nalog glavni cilj PB organizacija kakovostnega preživljanja prostega časa. Zato smo v preteklem šolskem letu v okviru PB učitelji izvajali naslednje sprostivne dejavnosti (učitelji smo se

znotraj skupin glede na naša močna področja menjavali): otroci so šahirali, v okviru MEMO šole urili spomin, enkrat tedensko v vsakem vremenu odšli po skupinah na pohod, čudoviti svet narave smo po skupinah tedensko spoznavali znotraj in zunaj učilnice, spomladi in jeseni smo urejali šolski vrt, skozi vse leto smo igrali na Orffove instrumente, med letom smo v okviru folklorne spoznavali ljudske običaje, se tedensko učili nemščino, igrali nogomet idr.

Ob zgoraj navedenih rednih dejavnostih v okviru podaljšanega bivanja so učenci lahko obiskali tudi interesne dejavnosti, ki so organizirane na šolski ravni: OPZ, zbor Štokljice, krožek Žiga-žaga, lutke, umetniški in likovni krožek. Prizadevamo si, da bi dejavnosti čim pogosteje potekale na svežem zraku, v naravi, zato vsak oddelek enkrat tedensko odide na pohod po Laporju in okolici. Na tak način si učenci razvijajo motorične spretnosti, se družijo in urijo v primernem vedenju v naravi, spoznavajo naravo v različnih letnih časih in ob različnih vremenskih izkušnjah spoznavajo rastlinstvo, živalstvo, ra-

zne pojave ter še mnogo več.

Tudi letne priprave učiteljev PB so odraz sodelovanja vseh učiteljev, ki učijo učence v določenem oddelku PB. Ko je narejen šolski urnik, se naredi tudi urnik posameznega oddelka PB. Učitelji, ki učimo v nekem oddelku PB, se dogovorimo in uskladimo, katere cilje in dejavnosti nameravamo uresničiti. Vodja oddelka PB le-te zbere v letni pripravi oddelka PB. Letno pripravo dobimo vsi učitelji, da se med šolskim letom lahko povezujemo in načrtujemo nove dejavnosti.

Učitelji v PB imamo tedensko pripravo, v kateri so poleg ciljev, dejavnosti, učnih oblik in metod idr. zapisani tudi aktualni projekti ter natečaji, ki se jih bodo učenci udeležili.

Najpomembnejši člen učnega procesa so učenci, ki so ciljna skupina in soustvarjalci, načrtovalci dejavnosti v PB v skladu s cilji. Iz izkušenj lahko povem, da učenci predlagajo zanimive dejavnosti, kaj početi, zamislijo si svoje igre, nova pravila ...

Navdušeni pohodniki na potepu po laporski pohodniški poti

Učenci so skrbeli za šolski vrt in uživali v njegovih dobrotah.

Zelo pomembna je samoevalvacija učitelja in skupna evalvacija dejavnosti. Na vsakem sestanku aktiva PB je točka, kjer ugotovljamo, kaj je bilo dobro, to pohvalimo, predlagamo, kaj bi spremenili in kako, katero prakso bi bilo dobro ohraniti ipd. Takrat se iskreno pove. Vsak je vesel pohvale in čuti osebno zadovoljstvo, če je načrt uspel in je bilo delo dobro opravljeno. Če to uspe timu v PB, je zadovoljstvo toliko večje. Takrat dobimo zagon in porodijo se nove ideje. Ker smo v PB učitelji z različnih predmetnih področij (naravoslovnega, jezikoslovnega, umetniškega, športnega idr.), se ob sodelovanju učimo drug od drugega in na tak način strokovno rastemo. Pri načrtovanju se vračamo nazaj, na prejšnje sklepe, ki tedaj dobijo še dodaten smisel, saj se zavemo, kako načrtovati naprej.

Nekaj primerov dejavnosti naših učencev v tem šolskem letu

Lani smo se priključili evropskemu projektu Šolski ekovrtovi: EAThink 2015 – Jej lokalno, misli globalno! Nadgradili smo obstoječi šolski ekovrt. Na šolskem vrtu so delali učenci, ki so vključeni v dejavnost Šolski vrt

(znotraj PB). Šolski vrt smo uporabili kot učilnico v naravi za vse učence šole.

Učenke in učenci podaljšanega bivanja so si sami skuhalo zdravo lokalno hrano. Pod budnim očesom učiteljev so pripravili okusno bučno juho z bučnimi semeni, jabolčni kompot in pečene kostanje.

Izdelali so svoje mini vrtičke in se prijavili na natečaj Iz majhnega zraste veliko. Skupaj s čebelarjem so posadili sadiko lipe, ki je simbol slovenske identitete, in sončnice, da bi pomagali naši kranjski sivki.

Naša bučna juha in jabolčni kompot sta nam teknila, zato smo ju z veseljem postregli tudi drugim učencem, učiteljem, staršem. Učenci so uživali ob kuhi in ob postrežbi. Ob vročih dnevih so si naredili domač bananin sladoled in priredili vodno bitko. Napisali so lepe misli prijatelju in si spekli kolačke.

Učenci so z različnimi konstruktor-skimi pripomočki gradili in ustvarjali. Razvijali so prostorsko predstavo,

ročne spretnosti, ustvarjalnost in vztrajnost.

Iz materialov, nabranih v naravi, so učenci ustvarili domiselne skulpture, za katere so na natečaju Postani donavski umetnik prejeli nagradni izlet v Škocjanske jame. Sodelovali so še na več nagradnih in dobrodelnih natečajih.

Razne gibalno-športne dejavnosti, ki pomagajo razvijati in urediti osnovne gibalne spretnosti, kot so koordinacija gibov, preciznost, ravnotežje, hitrost, so med učenci posebej priljubljene.

Učenci so bili aktivni in so skozi igro razvijali telesne in socialne spretnosti.

Sklep

V podaljšanem bivanju se učenci sprostijo, si naberejo novih moči, da lažje nadaljujejo s šolskimi in drugimi dejavnostmi doma ter v pošolskih aktivnostih. Podaljšano bivanje torej nikakor ni samo varstvo, ampak je kvaliteten učno-vzgojni proces, kjer učenci ob sproščenem vzdušju pridobivajo za današnji čas prepotrebna

Naša bučna juha in jabolčni kompot

Zadovoljni ustvarjalni učenci

vseživljenjska znanja in osnovne človeške vrednote, ki nam dandanes v hitrem tempu življenja vse prepogosto kar nekam spolzijo. Učijo se, kako se učiti, komunicirati, sodelovati v skupini, se postaviti zase, tudi zabavati, kulturno prehranjevati in skrbeti za dobre medsebojne odnose. Ob tako zastavljenem delu v podaljšanem bivanju si učenci pogosto želijo v šoli ostati še dlje, kot pa jim starši zaradi narave svojega dela dopuščajo. Starši so zato zadovoljni z našim delom in to zadovoljstvo večkrat izražijo nam pa tudi vodstvu šole.

Literatura

Vir 1: Pravno-informacijski sistem (2016) *Zakon o osnovni šoli (ZOsn)*. Dostopno na <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>, 27. 8. 2017.

Skupaj so zmogli več.

Material za sestavljanje so učenci nabrali v naravi.

Priljubljena gibalno-športna dejavnost